

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2024.3.5.
COM(2024) 102 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK ÉS AZ EURÓPAI RENDSZERKOCKÁZATI
TESTÜLETNEK**

**Közös jelentés a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek részére nyújtott,
jogszabályban előírt könyvvizsgálati szolgáltatások uniós piacán 2019-től 2021-ig
bekövetkezett fejleményekről**

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK ÉS AZ EURÓPAI
RENDSZERKOCKÁZATI TESTÜLETNEK**

**Közös jelentés a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek részére
nyújtott, jogszabályban előírt könyvvizsgálati szolgáltatások uniós piacán 2019-től
2021-ig bekövetkezett fejleményekről**

1. BEVEZETÉS

Ez a közös jelentés a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatának uniós piacán 2019 és 2021 között bekövetkezett fejleményeket értékeli. A jelentés a következőkre összpontosít:

- piaci koncentráció,
- a könyvvizsgálat minőségi hiányosságainak előfordulásából eredő kockázatok, valamint
- az auditbizottságok teljesítménye.

Ez a jelentés az 537/2014/EU rendelet¹ (a továbbiakban: rendelet) 27. cikke alapján készített harmadik jelentés. Az első piacfigyelési jelentés² a 2014 és 2015 közötti, a második³ pedig a 2016 és 2018 közötti fejleményeket vizsgálta.

Az Európai Könyvvizsgálat-felügyeleti Szervek Bizottsága (CEAOB) elkészítette ezt a jelentést. Eltérő információ hiányában fő adatforrásként a könyvvizsgálat felügyeletéért felelős illetékes nemzeti hatóságok jelentései szolgáltak. Az adatokat 2022-ben gyűjtötték, és azok többnyire 2020-ra és 2021-re vonatkoznak.

A jelentés első alkalommal tartalmazza a Norvégiától gyűjtött adatokat. Ezek felhasználására a „Piaci áttekintés” című 2.1. bekezdésben és a „Piaci koncentráció” című 2.2. bekezdésben kerül sor. Az Egyesült Királyságra vonatkozóan nem gyűjtöttek adatokat. Ahol ez a jelentés a 2018-as évvel való összehasonlítást szolgáló adatokat tartalmaz, eltérő rendelkezés hiányában a 2018. évi adatok tartalmazzák az Egyesült Királyság adatait is.

**2. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓ EGYSÉGEK JOGSZABÁLYBAN
ELŐÍRT KÖNYVVIZSGÁLATÁNAK UNIÓS PIACÁN BEKÖVETKEZŐ FEJLEMÉNYEK**

2.1. Piaci áttekintés

Az EU-ban és Norvégiában 2021-ben 200 484 jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgáló és 22 427 könyvvizsgáló cég volt bejegyezve. Az 1. táblázat a 2021-re és a 2018-ra vonatkozó számadatokat is tartalmazza (az Egyesült Királyság nélkül). A

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 537/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatára vonatkozó egyedi követelményekről és a 2005/909/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 158., 2014.5.27., 77. o.).

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52017DC0464>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52021DC0029>

(közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek számára vagy a nem ebbe a körbe tartozó ügyfelek számára szolgáltatásokat nyújtó) könyvvizsgáló szakemberek száma 6 %-kal, a bejegyzett könyvvizsgáló cégek száma pedig 11 %-kal csökkent 2018-hoz képest. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek auditálását végző könyvvizsgáló cégek az összes bejegyzett könyvvizsgáló cég közel 4 %-át teszik ki, ami megfelel a 2018. évi arálynak.

A könyvvizsgáló cégek által (partnerként vagy más formában) alkalmazott és velük kapcsolatban álló, jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók száma 7 %-kal nőtt.

1. táblázat: Az Unióban bejegyzett, jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek (2018–2021)⁴

	2018	2021	Változás
<i>Jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók</i>	213 299	200 484	–6 %
<i>A könyvvizsgáló cégek által partnerként vagy más formában alkalmazott vagy velük kapcsolatban álló, jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók</i>	47 944	51 388	7 %
<i>Könyvvizsgáló cégek</i>	25 110	22 427	–11 %
<i>Ebből: közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket auditáló könyvvizsgáló cégek</i>	1 090	1 008	–8 %

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatainak **száma** 2018 és 2021 között 11 %-kal nőtt (1. ábra). 2021-ben az uniós tagállamokban működő közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek legnagyobb része (az összes ilyen gazdálkodó egység 37 %-a) a jegyzett társaságok kategóriába tartozott (2018-ban ez az arány 44 % volt).

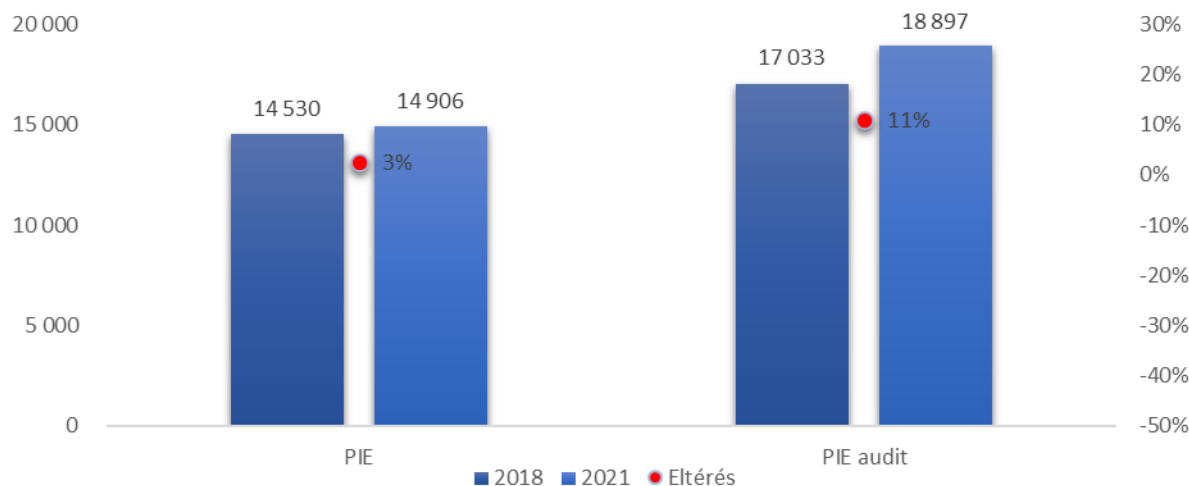
A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek közös könyvvizsgálatai a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatainak 16 %-át teszik ki. A közös könyvvizsgálatról beszámoló 13 tagállam⁵ közül most is Franciaországban volt a legtöbb (az EU-27 és Norvégia összes ilyen könyvvizsgálatának 87 %-a). Belgium, Horvátország, Finnország, Írország és Lengyelország 2021-ben közös ellenőrzésekről számolt be, míg 2018-ban ebben az öt országban nem jelentettek közös ellenőrzést.

1. ábra: Közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek (PIE) és a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatai (PIE audit) (2018–2021)⁶

⁴ Norvégia a 2021. évi adatokban szerepel, a 2018. években azonban nem. Az Egyesült Királyság nem szerepel sem a 2021-re, sem a 2018-ra vonatkozó adatokban.

⁵ Ausztria, Belgium, Bulgária, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Finnország, Horvátország, Írország, Málta, Lengyelország, Románia és Svédország 2021-ben közös ellenőrzésekről számolt be.

⁶ Norvégia a 2021. évi adatokban szerepel, a 2018. években azonban nem. Az Egyesült Királyság nem szerepel sem a 2021-re, sem a 2018-ra vonatkozó adatokban.

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket auditáló könyvvizsgáló cégek bevétele az EU-25-ben⁷ és Norvégiában 2021-ben mintegy 30 milliárd EUR⁸ volt. A 10 fő könyvvizsgáló cég (10KAP⁹) adatai az EU-25 és Norvégia esetében 28 milliárd EUR körüli becsült árbevételt mutatnak.

A tagállamok által szolgáltatott, árbevételre vonatkozó számadatok igen változatosak, de még mindig Németország és Franciaország a két legnagyobb piac (az uniós könyvvizsgáló cégek árbevételének számvitel 47 %-át teszik ki)¹⁰.

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket auditáló könyvvizsgáló cégek által elért, a cégek által jelentett vagy hálózati szinten realizált árbevétel 11 %-át a nem könyvvizsgálói szolgáltatásokból (az ellenőrzött szervezeteknek nyújtott engedélyezett nem könyvvizsgálói szolgáltatásokból) származó bevételek, 56 %-át pedig a más szervezeteknek nyújtott nem könyvvizsgálói szolgáltatások bevételei teszik ki.

A közérdeklődésre számot tartó uniós gazdálkodó egységeket auditáló könyvvizsgáló cégek teljes bevételeinek 10 %-át jogszabályban előírt olyan könyvvizsgálatból eredő bevételek adták, amely könyvvizsgálatok közérdeklődésre számot tartó jogalanyokra és olyan vállalkozáscsoportokhoz tartozó szervezetekre irányultak, amelyek anyavállalata közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egység (ez az arány 2018-ban 9 % volt). A bevétel 23 %-át a más szervezetek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevételek tették ki (2. ábra) (2018-ban ez az arány 26 % volt). Ez az arány azonban tagállamonként eltérő: jogszabályban előírt könyvvizsgálói szolgáltatásokból hét országban a bevételek több mint 50 %, hat országban azonban kevesebb mint egyharmada származott¹¹.

2. ábra: A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket vizsgáló könyvvizsgáló cégek uniós árbevételének bevételek szerinti bontása (2021)

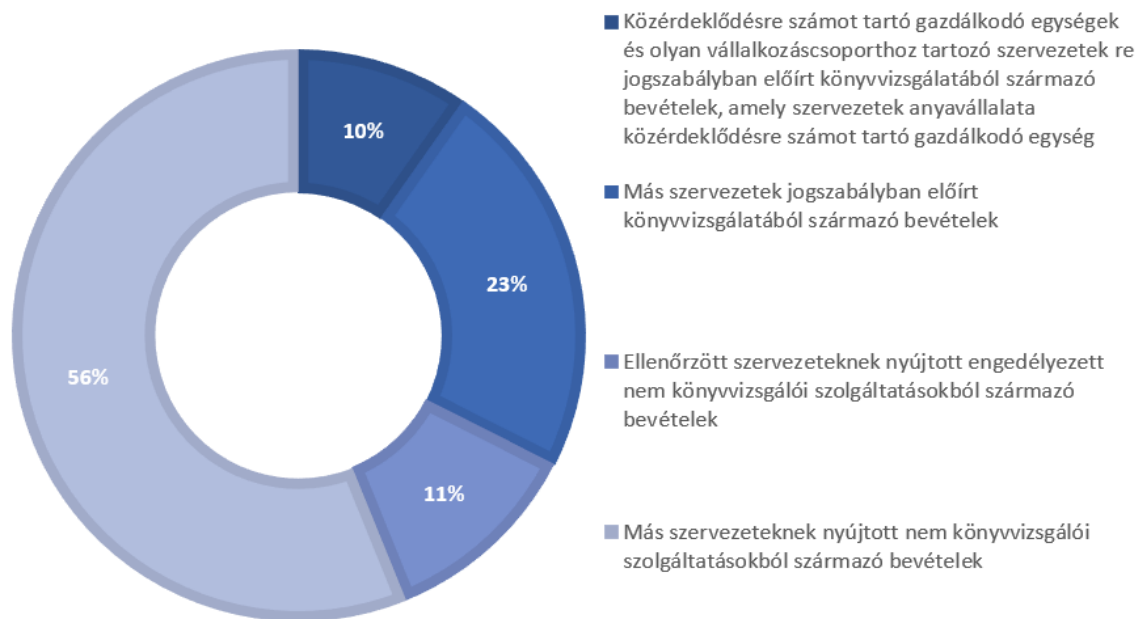
⁷ Belgiumból és Svédországból nem érkezett adat.

⁸ A nemzeti valutákban gyűjtött adatokat a 2021.12.31-i átváltási árfolyamot alkalmazva váltották át EUR-ra. Forrás: Bloomberg.

⁹ Baker Tilly, BDO, Deloitte, EY, Grant Thornton, KPMG, Mazars, Nexia, RSM és PwC. A CEAOB által a 2021. évi felmérés alapján azonosított legnagyobb uniós könyvvizsgáló cégek.

¹⁰ 25 tagállamra és Norvégiára vonatkozó adatok (Belgiumból és Svédországból nincs adat).

¹¹ Belgiumból és Svédországból nem érkezett adat.

Az Európai Versenyhatóságok Hálózatának 24 illetékes nemzeti hatósága közül 21 jelezte, hogy az ellenőrzési piacon a 2019–2021-es időszakban nem végeztek ágazati vizsgálatot, és ebben az ágazatban antitröszt- vagy jogérvényesítési tevékenységről sem számoltak be. Két illetékes nemzeti hatóság említette, hogy elemezte a könyvvizsgálati piac koncentrációs szintjét. Az egyik illetékes nemzeti hatóság említett egy antitrösztvizsgálatot, amelyre ebben az időszakban került sor¹².

2.2. Piaci koncentráció

Ez a jelentés a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálataira vonatkozó piaci adatokat¹³ a „négy nagy” (Deloitte, EY, KMPG és PwC), a „CR4” (a négy legnagyobb könyvvizsgáló cég minden egyes országban) és a 10KAP szerint adja meg.

A négy nagy a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálata terén 11 tagállamban¹⁴ több mint 80 %-os piaci részesedéssel (a 2018. évi 13 %-hoz képest), uniós szinten pedig átlagosan 59 %-os (a 2018. évi 70 %-hoz képest) piaci részesedéssel rendelkezik.

A négy nagy a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek tekintetében kiadott összes ellenőri vélemény alapján 13 tagállamban¹⁵ nem tartozik a négy legnagyobb

¹² 2 illetékes nemzeti hatóság: Dánia és Spanyolország, valamint 1 illetékes nemzeti hatóság: Hollandia.

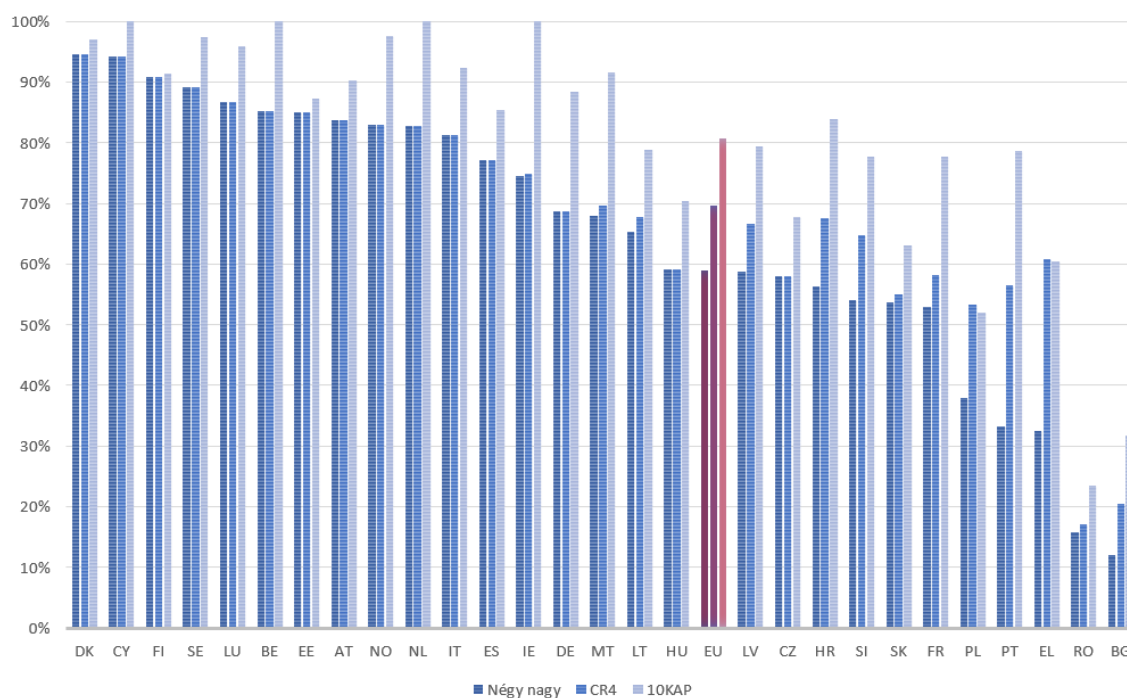
¹³ A legtöbb illetékes nemzeti hatóság az árbevételt a (2006/43/EK irányelv 2. cikkének (3) bekezdésében meghatározott) könyvvizsgáló cégek, nem pedig a (2. cikk (7) bekezdésében meghatározott) könyvvizsgálói hálózatok alapján állapította meg. Az adatok az eltérő referencia időszakok miatt megközelítő adatok.

¹⁴ Ausztria, Belgium, Ciprus, Dánia, Észtország, Finnország, Olaszország, Luxemburg, Norvégia, Hollandia és Svédország.

¹⁵ Bulgária, Görögország, Franciaország, Horvátország, Írország, Litvánia, Lettország, Málta, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia és Szlovénia.

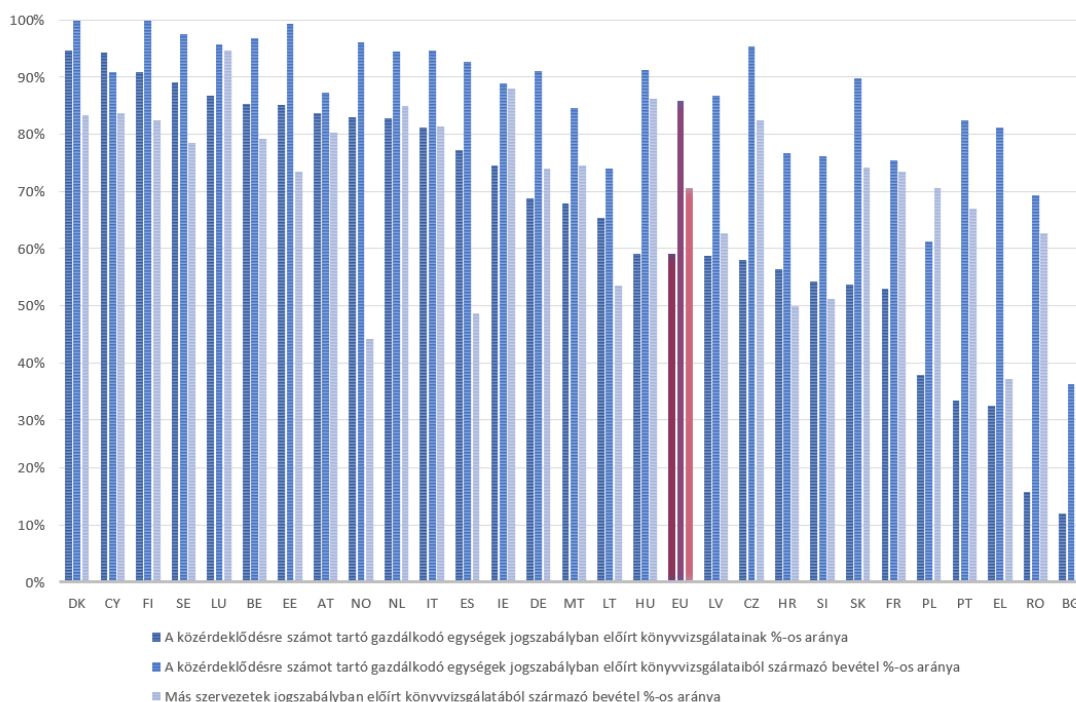
könyvvizsgáló cég közé (2018-ban csak 7 ilyen tagállam volt). A CR4 70 %-os, a 10KAP pedig 81 %-os átlagos piaci részesedéssel bír.

3. ábra: A könyvvizsgáló cégek piaci részesedése a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatának számát tekintve (2021)

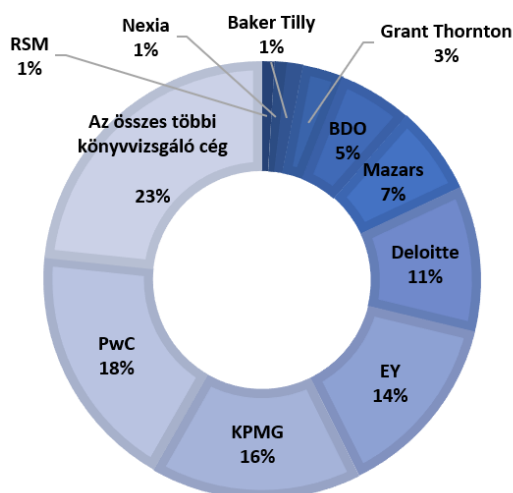
A négy nagy a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevételeket illetően továbbra is domináns. Uniós szinten a négy nagy tette ki a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevételek 86 %-át és az egyéb szervezetek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevételek 71 %-át (4. ábra).

4. ábra: A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatának, a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevételeknek és a más szervezetek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevételeknek a százalékos aránya tagállamonként [négy nagy] (2021)

Ami a könyvvizsgáló cégek teljes árbevételét illeti, a négy nagy a 2018-as adatokkal egyezően az uniós összérték 80 %-át adta. Amint azt az 5. ábra mutatja, a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatainak száma tekintetében a négy nagy minősül a négy legnagyobb cégnek, és együttesen a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálati piacának 59 %-át fedik le. A Mazars az ötödik legnagyobb cég, amely 7 %-os piaci részesedéssel rendelkezik, ezt követi az 5 %-os piaci részesedésű BDO.

5. ábra: A 10KAP piaci részesedése a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából (2021)

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálati piacát az ebben a körben elvégzett könyvvizsgálatok számának csökkenése ellenére továbbra is a négy nagy uralja, a jogszabályban előírt ilyen könyvvizsgálatokból származó bevételük aránya 86 %-ot tesz ki (6. ábra). Ez az arány alacsonyabb, mint a 2018-ban elért 92 %-os bevételi arány, ami részben azzal

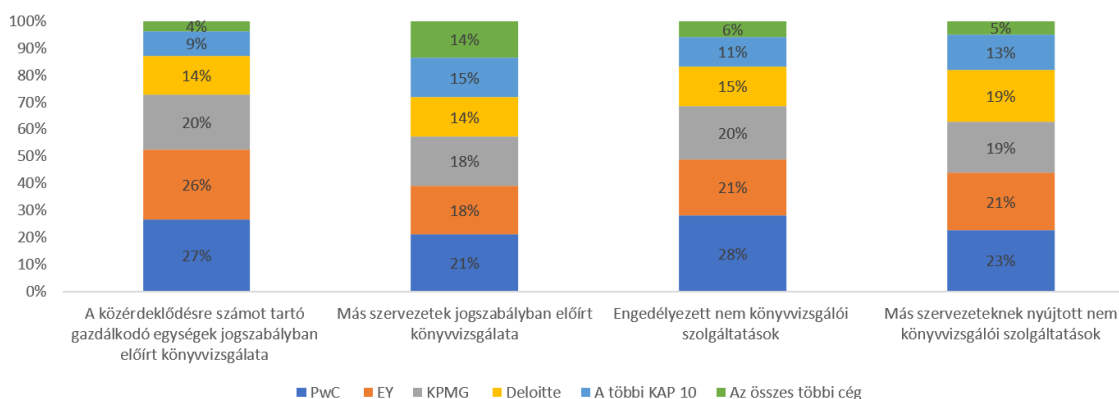
magyarázható, hogy az Egyesült Királyság EU-ból való kilépését követően az egyesült királyságbeli könyvvizsgáló cégek adatai már nem szerepelnek az uniós összesítésben.

A más szervezetek jogszabályban előírt könyvvizsgálatának piacán a négy nagy bevételi részesedése 71 %-os, kicsivel magasabb, mint a 2018-ban elért 68 %.

A négy nagy nem könyvvizsgálói szolgáltatásokból eredő bevételének¹⁶ jelentős része (kb. 82–84 %-a) vizsgált és nem vizsgált ügyfelektől származik. A helyzet tagállamonként eltérő.

A becsült uniós bevételi struktúra azt mutatja, hogy mind a jogszabályban előírt könyvvizsgálatok, mind a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók által nyújtott nem könyvvizsgálói szolgáltatások terén a piacot a négy nagy uralja. Az egyéb könyvvizsgáló cégek (nem a négy nagy) bevételei legnagyobb részének forrása más szervezetek jogszabályban előírt könyvvizsgálata (15 % a többi 10KAP és 14 % az összes többi vállalkozás esetében), valamint a más szervezeteknek nyújtott nem könyvvizsgálói szolgáltatások (13 % a többi 10KAP és 5 % az összes többi vállalkozás esetében). A többi 10KAP bevételének nagyobb arányát tette ki a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevétel (a 2018. évi 5 %-ról 2021-ben 9 %-ra nőtt).

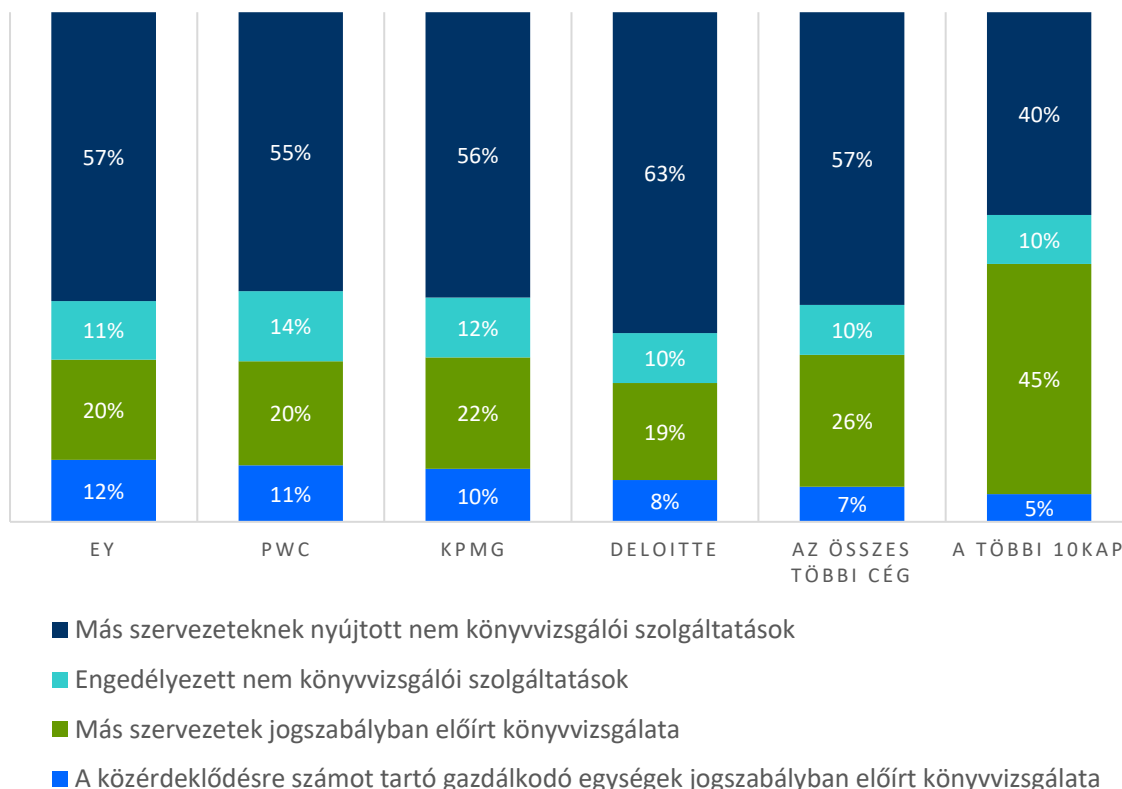
6. ábra A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket vizsgáló könyvvizsgáló cégek uniós piaci részesedése a bevételek alapján (2021)

A 7. ábrán látható cégenkénti becsült uniós bevételi struktúra azt mutatja, hogy a négy nagy összbevételének nagyobb aránya származik közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából, mint amennyi a többi 10KAP (5 %) és az összes többi vállalkozás (7 %) esetében látható. A négy nagy összbevételében azonban kisebb hányadot tesz ki a más szervezetek jogszabályban előírt könyvvizsgálatából származó bevétel, mint amennyi a többi 10KAP (45 %) és az összes többi vállalkozás (26 %) esetében megfigyelhető.

¹⁶ Egyes illetékes nemzeti hatóságok a jelentésben a más szervezeteknek nyújtott nem könyvvizsgálói szolgáltatások mérésével kapcsolatos problémákról számolnak be, ugyanis ezek a szolgáltatások a könyvvizsgáló cégen kívüli szolgáltatások.

7. ábra: Bevételi struktúra cégenként (2021)

2.3. Minőségi hiányosságok előfordulásából eredő kockázatok

Az illetékes nemzeti hatóságok összesen 737 közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egység könyvvizsgálatát ellenőrizték, főként a 2021-ben elvégzett éves ellenőrzési ciklusokhoz kapcsolódóan¹⁷. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeknél elvégzett könyvvizsgálatok ellenőrzése könyvvizsgálatonként átlagosan 2,6 ellenőrzési megállapítást¹⁸ eredményezett. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket auditáló 361 könyvvizsgáló cégnél/egyéni könyvvizsgálónál lefolytatott vállalati szintű eljárások során könyvvizsgáló cégenként átlagosan 3,5 megállapítást eredményeztek.

Az alábbi minőségi értékelés a hiányosságok mérséklésével és a rendszerszintű kockázatelemzéssel foglalkozik.

A korábbi években a megállapítások főként a könyvvizsgáló cégek belső minőség-ellenőrzési rendszereinek hiányosságaira vonatkoztak, de a legutóbbi megállapítások¹⁹ szerint a legtöbb hiányosság a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek könyvvizsgálatára vonatkozó megbízások anyagaiban volt. Az illetékes nemzeti hatóságok

¹⁷ Nyolc illetékes nemzeti hatóság jelentésében szerepeltek 3 éves ellenőrzési ciklusokra vonatkozó adatok.

¹⁸ Az ellenőrzések megállapításai a könyvvizsgálói eljárások olyan hiányosságai, amelyek azt mutatják, hogy a könyvvizsgáló cég nem szerzett a véleményének alátámasztására elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot, azonban nem feltétlenül foglalják magukban azt, hogy a szóban forgó pénzügyi kimutatások lényeges hibás állításokat is tartalmaznak.

¹⁹ Ez az elemzés a tagállamok 2020/2021-re vonatkozó jelentésében megtalálható, a CEAOB ellenőrzési alcsoportja által karbantartott adatbázisban szereplő könyvvizsgálat-ellenőrzési megállapításokon alapul. A CEAOB adatbázis-elemzése olyan témákat igyekezett feltárni, amelyek elősegítik a párbeszédet a könyvvizsgáló cégek/standardalkotók és a CEAOB között, és figyelmeztetik az ellenőröket a kiemelt kockázati területekre. Az elemzés a megállapítások ISA-k, minőség-ellenőrzési és etikai területek szerinti előfordulására helyezte a hangsúlyt.

kétharmada jelezte, hogy az e hiányosságok kezelését célzó mérséklési és korrekciós intézkedések bevezetésére vonatkozó ajánlásait kielégítően végrehajtották.

A leggyakrabban jelentett **mérséklési és kockázatelemzési területek** (ahol a megállapítások ismétlődtek, vagyis ugyanannál a könyvvizsgáló cégnél/egyéni könyvvizsgálónál a korábbi ellenőrzési ciklusokban ugyanazokat a hiányosságokat állapították meg), a következők.

- Módszertan:
  - az elvégzett könyvvizsgálati eljárások és/vagy a megszerzett bizonyítékok elégtelensége;
  - az ISA 500 *Könyvvizsgálati bizonyítékok*, az ISA 530 *Könyvvizsgálati mintavétel*, az ISA 540 *Számviteli becslések és a kapcsolódó közzétételek könyvvizsgálata* vagy az ISA 230 *Könyvvizsgálati dokumentáció* nemzetközi auditálási standardnak való meg nem felelés;
  - a jogszabályoknak/ISA-knak való megfelelés érdekében javítani kell a könyvvizsgálati módszertant/dokumentációs sablonokat.
- Megbízások minőség-ellenőrzése– EQCR:
  - az EQCR időben történő végrehajtásának elmulasztása és/vagy a dokumentáció elégtelensége;
  - a könyvvizsgálati partnerek EQCR-jeinek nem hatékony belső nyomon követése;
  - a partnerértékelés és díjazás során az EQCR végrehajtásával kapcsolatban feltárt hiányosságok figyelmen kívül hagyása.
- Etika és függetlenség:
  - nem könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtása olyan auditálandó ügyfelek számára, amelyek értékelése a következő területek vonatkozásában nem volt kielégítő:
    - annak mérlegelése, hogy a függetlenséget fenyegető veszély vagy összeférhetetlenség felmerülése esetén szükséges-e konzultálni a kockázatkezelési partnerrel;
    - nem könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtása előtt az auditbizottság jóváhagyásának megszerzése és dokumentálása;
    - az elfogadási eljárás kritikus végrehajtása és megfelelő dokumentálása, különösen akkor, ha önellenőrzési kockázatok vagy összeférhetetlenség merülhet fel.
- Könyvvizsgálati dokumentáció és adatbiztonság:
  - a könyvvizsgálati anyagok archiválása terén szükséges javítások;
  - javítani kell a könyvvizsgálati dokumentációt.
- Kockázatkezelés és a belső kontroll tesztelése:
  - az auditor által végzett elégtelen kockázatértékelés;
  - az ellenőrzött szervezetben az általános belső kontrollok nem megfelelő azonosítása;
  - a belső kontrollok tesztelésének hiánya.

Öt esetben az illetékes nemzeti hatóságok megvitatták a szabályozói kollégiumokkal és a CEAOB ellenőrzési alcsoportjában, hogy a főként a könyvvizsgáló cégek belső kontrollrendszeirenek általános minőségével kapcsolatos hiányosságok rendszerszerű kockázatnak minősülnek-e. Bár az eredmény minden esetben negatív volt, a

megbeszélések fontos szerepet játszottak abban, hogy javuljon a könyvvizsgáló cégek által végzett könyvvizsgálat minősége.

2.4. Az auditbizottságok teljesítménye

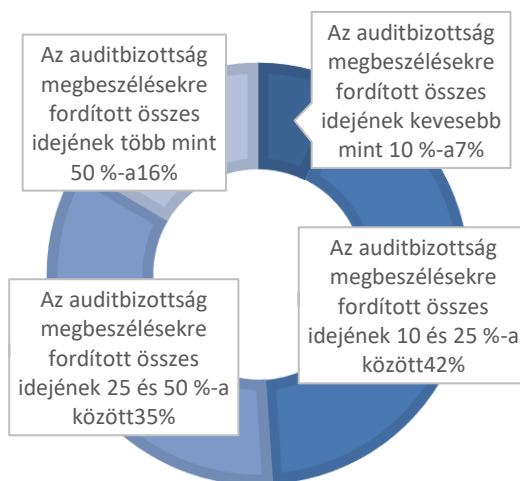
A könyvvizsgálatról szóló irányelv²⁰ 39. cikke meghatározza az auditbizottságokra, azok összetételére, feladataira és az igazgatási vagy felügyeleti szervvel való kapcsolattartására vonatkozó főbb követelményeket. Ez a jelentés értékeli az auditbizottságok teljesítményét. A jelentés nagyrészt maguknak az auditbizottságoknak az észrevételein alapul. Az illetékes nemzeti hatóságok 1506 tagállami auditbizottságot kértek fel, hogy válaszoljanak a CEAOB-kérdőívre²¹, és az auditbizottságok mintegy 60 %-a (23 tagállamot átfogóan) válaszolt.

Az igazgatási vagy felügyeleti szervvel való kapcsolattartás

A válaszok az auditbizottságok és az igazgatási vagy felügyeleti szerv közötti együttműködés megfelelőségét, és az e területre vonatkozó követelmények kellő megértését jelzik. Az auditbizottságok több mint fele legalább háromszor találkozott az igazgatási vagy felügyeleti szervvel abból a célból, hogy egyeztessenek az auditbizottság jogszabályban előírt könyvvizsgálatot követő tevékenységeiről, kérdéseiről és kapcsolódó ajánlásairól. Előfordult, hogy az ellenőrzött szervezet vezetői is jelen voltak.

Az auditbizottságok mintegy 77 %-a az igazgatási vagy a felügyeleti szervvel folytatott megbeszélések időtartamának 10–50 %-át fordította az auditvizsgálat eredményével és nyomon követésével kapcsolatos kérdésekre (lásd: 8. ábra).

8. ábra: Az auditbizottságok által az auditvizsgálat eredményével és nyomon követésével kapcsolatos kérdésekre fordított idő

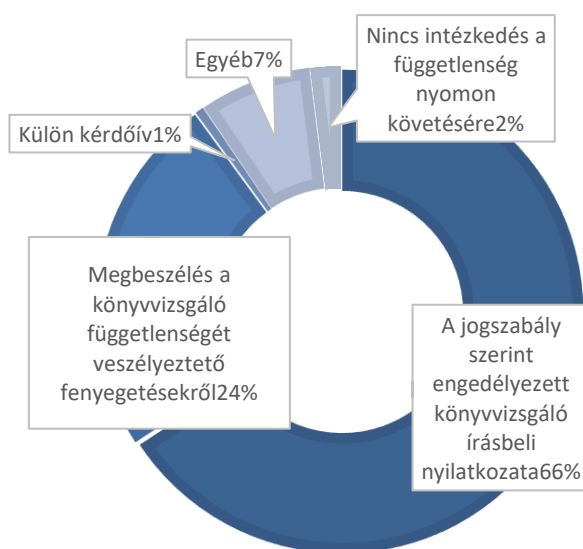
²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/43/EK irányelve (2006. május 17.) az éves és összevont (konszolidált) éves beszámolóik jog szerinti könyvvizsgálatáról, a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 84/253/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 157., 2006.6.9., 87. o.).

²¹ A kérdőív célja a könyvvizsgálatra vonatkozó szabályozás követelményeinek való megfelelés értékelése, valamint az illetékes nemzeti hatóságok és az auditbizottságok közötti kapcsolatok erősítése. 2018-ban a kérdőívet 26 tagállam 2 770 auditbizottságának küldték ki, a válaszadási arány hasonló, mintegy 60 %-os volt.

Függetlenség, beleértve az engedélyezett nem könyvvizsgálói szolgáltatásokat és a díjak felső határát

Az auditbizottságok feladata a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók vagy könyvvizsgáló cégek függetlenségének felülvizsgálata, beleértve az engedélyezett nem könyvvizsgálói szolgáltatások jóváhagyását is²². Az esetek 66 %-ában az auditbizottságok írásbeli nyilatkozatokat kaptak az ellenőröktől. Az esetek 32 %-ában az auditbizottságok további kérdéseket vetettek fel. Az esetek 24 %-ában az auditbizottságok arról számoltak be, hogy hivatalos megbeszéléseket folytattak a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálókkal vagy könyvvizsgáló cégekkel a könyvvizsgáló függetlenségét érintő kockázatokról és az e kockázat csökkentésére alkalmazott biztosítékokról. Az auditbizottságok 2 %-a nem tett semmilyen intézkedést a könyvvizsgálók függetlenségének nyomon követésére.

9. ábra: A könyvvizsgálók függetlenségének nyomon követése

Az auditbizottságok 24 %-a további kritériumokat határozott meg olyan nem könyvvizsgálói szolgáltatások korlátozására, amelyek a rendelet vagy a nemzeti jogszabályok értelmében megengedettek lennének.

Az auditbizottságok 65 %-a (2018: mintegy 50 %-a) megerősítette, hogy a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgáló (vagy hálózatának bármely tagja) a referencia-időszakban nem könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtására vonatkozó ajánlatokat nyújtott be²³.

Az auditbizottságok 37 %-a említette, hogy nem vizsgálta meg a rendelet 5. cikkének (4) bekezdése szerinti nem könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtására irányuló kérelmeket, ami jelentős csökkenést jelent a 2018. évi 80 %-hoz képest. Az auditbizottságok fele úgy nyilatkozott, hogy azért nem vizsgálta meg a kérelmeket, mert a nem könyvvizsgálói

²² A rendelet 4. cikkének (2) bekezdése és 6. cikke (2) bekezdésének b) pontja, valamint a 2006/43/EK irányelv 39. cikke (6) bekezdésének e) pontja.

²³ A rendelet 5. cikkének (4) bekezdése.

szolgáltatások szerepelnek egy előzetesen jóváhagyott listán (36 %), vagy az érintett szervezet nem engedélyezte őket (14 %).

A nem könyvvizsgálói szolgáltatások jóváhagyásában részt vevő auditbizottságok az esetek 2 %-ában megtagadták a jóváhagyást. A nem könyvvizsgálói szolgáltatások jóváhagyása megtagadásának okaként említették annak kockázatát, hogy veszélybe kerül a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgáló függetlensége, továbbá a rendelet vagy a nemzeti jog által tiltott nem könyvvizsgálói szolgáltatásokról volt szó, illetve az auditbizottság a könyvvizsgáló cégek közötti verseny fokozását tűzte ki célul. A döntés indokaként az auditbizottságok egyike sem jelölte meg a díjplafont.

Az auditbizottságok 12 %-a nem vizsgálta a nyújtott nem könyvvizsgálói szolgáltatásokat, vagyis nem ellenőrizték, hogy a gazdálkodó egység vezetése csak jóváhagyott (jellegű és díjú) nem könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtását tette-e lehetővé.

Az auditbizottságok túlnyomó többsége (87 %-a) nyomomonkövetési célból a nem könyvvizsgálói szolgáltatások tekintetében nem állapított meg 70 %-nál²⁴ alacsonyabb felső díjhatárt. Az auditbizottságoknak csak körülbelül egyharmada vizsgálta felül az engedélyezett nem könyvvizsgálói szolgáltatásokért fizetendő díj 70 %-os felső határával kapcsolatban az érintett szervezet által végzett számítást. A számítási módszerek auditbizottságonként eltérőek: csaknem 50 %-uk a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek csoportjának szintjén végzi el a számítást. Más szervezetek a felső díjhatárt leányvállalati szinten (20 %), a csoporton belüli valamennyi közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységre vonatkozóan csoportszinten (16 %), vagy ha nincs csoportstruktúra, akkor vállalati szinten (16 %) számítják ki. Az auditbizottságok 1 %-a szerint sor került a nem könyvvizsgálói szolgáltatások díjának 70 %-os felső határát meghaladó díjak felszámítására.

A könyvvizsgáló kiválasztásának folyamata

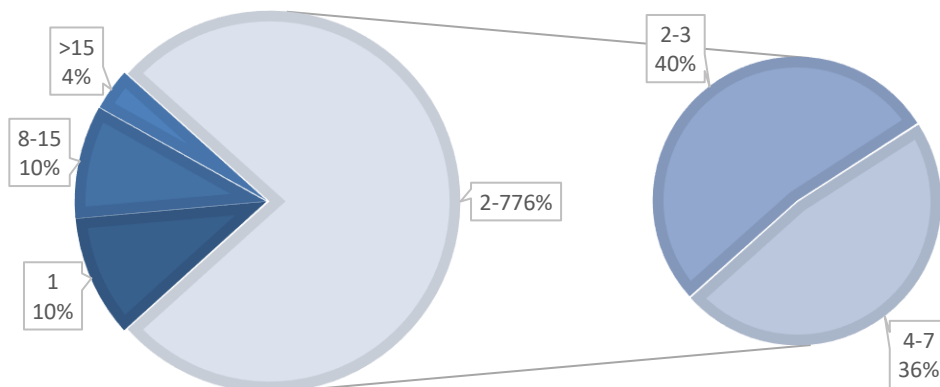
Az auditbizottságok felelősek a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók kiválasztásával kapcsolatos eljárásért. Az auditbizottságok több mint 95 %-a (2018: 87 %-a) számolt be a közbeszerzési eljárás tekintetében viselt felelősségéről, bár néhány auditbizottság számára ez továbbra is kihívást jelentő feladat.

Az auditbizottságok 19 %-a említette, hogy jogszabály szerint engedélyezett új könyvvizsgálót (vagy könyvvizsgáló céget) nevezett ki. Az auditbizottságok kétharmada arról számolt be, hogy jogszabály szerint engedélyezett új könyvvizsgáló kinevezésére csak akkor került sor, amikor a korábbi könyvvizsgáló megbízatása már legalább 10 éve fennállt. Az esetek 18 %-ában már több mint 20 éve ugyanaz a könyvvizsgáló látta el az auditori teendőket.

A pályázató közérdeklődésre számot tartó jogalanyok 90 %-a (6 %-kal több, mint 2018-ban) a könyvvizsgálatról szóló rendelet 16. cikkének (2) bekezdése értelmében legalább két jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálót vagy könyvvizsgáló céget kért fel ajánlattételre.

10. ábra: Ajánlattételre felkért, jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók/könyvvizsgáló cégek

²⁴ A rendelet 4. cikkének (2) bekezdése.

Az auditbizottságok 35 %-a nem foglalkozott külön azzal a követelménnyel, hogy a pályáztatási eljárás nem akadályozhatja meg azon cégek kiválasztási eljárásban való részvételét, amelyek előző naptári évben elért teljes díjbevételenek kevesebb mint 15 %-át adta a tagállamban működő, közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységektől származó bevétel²⁵.

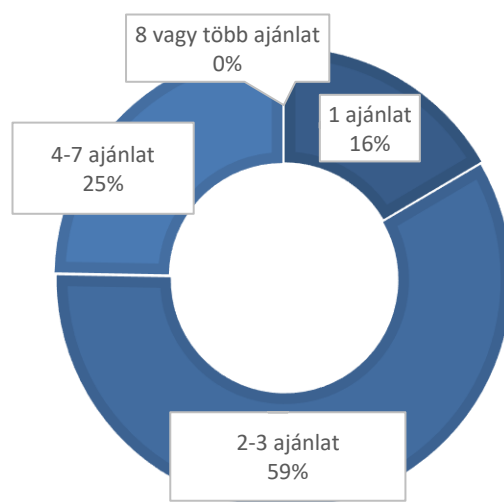
Ami a pályáztatási eljárás meghirdetését vagy közzétételét illeti, az auditbizottságok 76 %-a nem követte a CEAOB „A jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók vagy könyvvizsgáló cégek közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek általi kijelölése” című iránymutatását, amely arra ösztönözte a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket, hogy az ajánlati felhívás közzétételével tegyék lehetővé azoknak a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálóknak (vagy könyvvizsgáló cégeknek) a részvételét, akiket nem kértek fel ajánlattételre.

A pályázati dokumentációt vagy nyilvánosan hozzáférhetővé tették (13 %), vagy kiválasztott könyvvizsgáló cégeknek küldték meg (87 %, amelyből 25 % esetében csak a négy nagy könyvvizsgáló cég kapott felkérést).

Az ajánlatot benyújtó, jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók (vagy könyvvizsgáló cégek) számát a következő oldalon található ábra mutatja:

11. ábra: Az ajánlatot benyújtó, jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók/könyvvizsgáló cégek száma

²⁵ A rendelet 16. cikke (3) bekezdésének a) pontja.

Az auditbizottságok 73 %-a ellenőrizte, hogy az ellenőrzött szervezet kérésre tudja-e bizonyítani az illetékes hatóság felé, hogy a kiválasztási eljárást tisztességesen folytatták le.

Az új könyvvizsgálókat kijelölő auditbizottságok 51 %-a jelezte, hogy túl korai lenne értékelni a könyvvizsgálók rotációjának hatását, vagy hogy a kérdőív kitöltésének idején nem került sor értékelésre. A könyvvizsgálók rotációjának hatását az auditbizottságok 22 %-a semlegesnek, 12 %-a pedig pozitívnak ítélte.

A jogszabályban előírt könyvvizsgálat nyomon követése

Az auditbizottságok felelősek a jogszabályban előírt könyvvizsgálatok nyomon követéséért is. Az auditbizottságok 77 %-a többször találkozott a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálókkal (vagy a könyvvizsgáló céggel) a vezetés jelenlétében (36 %-uk mellőzte a vezetői jelenlétet). Az auditbizottságok 36 %-a olyan kritériumok/mérőszámok alapján értékelte az ellenőrzés minőségét, mint a kommunikáció minősége, a könyvvizsgálói megbízással foglalkozó csoport (beleértve a technikai szakértőket is), a könyvvizsgálók ösztönzésének mértéke, valamint a partner/az ellenőrzést irányító felső szintű vezetés által a jogszabályban előírt könyvvizsgálatra fordított idő.

Az auditbizottságok a jogszabályban előírt könyvvizsgálat végrehajtásának nyomon követése során csak kismértékben (17 %) használták fel az illetékes nemzeti hatóságok vizsgálati jelentéseit/a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgáló legutóbbi megállapításait. Az auditbizottságok több mint fele úgy nyilatkozott, hogy nem álltak rendelkezésre az említett ellenőrzési megállapítások, vagy azokhoz nem fértek hozzá, 30 %-uk pedig nem is igényelte azokat.

3. FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A CEAOB-felmérés főbb megállapításai a következők:

1. Az **egyéni könyvvizsgálók és a könyvvizsgáló cégek számának** a legutóbbi jelentésben megállapított **csökkenése** tovább folytatódott.

Az olyan tényezők hatásai, mint a könyvvizsgálói szakmában dolgozók korösszetétele, a szakma vonzereje új szakemberek számára, valamint a szakemberek nagyobb struktúrákba való fokozódó átszerveződése, az elvégzett könyvvizsgálat minőségére nézve pozitív és negatív következményekkel is járhatnak, és ezeket a következő időszakban nyomon kell követni.

2. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységeket auditáló könyvvizsgáló cégek bevételeinek átlagosan 67 %-a nem könyvvizsgálói szolgáltatásokból származik. Ez körülbelül 2 %-os csökkenést jelent az előző időszakhoz képest. **Vagyis a könyvvizsgáló cégek továbbra is arra törekszenek, hogy a jogszabályban előírt könyvvizsgálati munkán kívüli tevékenységeket is végezzenek.**

A szabályozó szervek számára potenciálisan aggályos, hogy a nem könyvvizsgálói szolgáltatások nyújtása befolyásolhatja a függetlenséget és a könyvvizsgálat minőségét. Ezért fontos a piaci fejlemények további szoros nyomon követése, különösen most, amikor a könyvvizsgáló cégek új feladatokért versengenek a közelmúltban elfogadott olyan uniós jogszabályok alapján, mint a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolásról szóló irányelv²⁶, amely előírja a fenntarthatósági beszámolásra vonatkozó bizonyosságot, valamint a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály²⁷, amely megköveteli az egyes online óriásplatformokra és nagyon népszerű internetes keresőprogramokra vonatkozó kötelezettségeknek való megfelelés értékelését.

3. Az európai könyvvizsgálati piacon kismértékű elmozdulás volt megfigyelhető, miszerint **a négy nagy vállalkozás a többi 10 kulcsfontosságú könyvvizsgálati szereplő javára lemondott piaci részesedésének egy részéről**, bár a négy nagy által meghatározott piaci koncentráció továbbra is magas szintű.

Változás következett be a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek könyvvizsgálatához való hozzáférésben, hiszen a négy nagytól eltérő piaci szereplők nagyobb arányban végeznek ilyen munkát. Ugyanakkor a bevételek tükrében mért piaci szerkezeti változások kevésbé fontosak, mint a könyvvizsgálói feladatok száma.

A közös ellenőrzések több uniós tagállamban kissé gyakoribbá váltak. Közös ellenőrzésekre azonban továbbra is elsősorban Franciaországban kerül sor.

4. Az illetékes nemzeti hatóságok, bár nem azonosítottak „rendszerszintű kockázatot”, továbbra is **nagyon gyakori hiányosságokat** tártak fel az ellenőrzéseik során. Gyakran – bár nem mindig – úgy értékelték, hogy a könyvvizsgáló cégek nem megfelelően reagálnak az ellenőrzési megállapítások kezelésére.

Ez egyrészt azt az igényt tükrözi, hogy az ellenőrzési eredményeket átláthatóbbá kell tenni a nyilvánosság, vagy legalábbis az auditbizottságok számára annak érdekében, hogy javuljon az elszámoltathatóság, és vállalati szinten érthetőbbé váljon a könyvvizsgálat minősége. Másrészt fontos, hogy az illetékes nemzeti hatóságok a CEAOB és az európai szabályozói kollégiumok révén továbbra is nyomást gyakoroljanak a könyvvizsgáló

---

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) az 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról.

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról.

cégekre annak érdekében, hogy a megelőzést javító belső intézkedések bevezetésével biztosítsák a könyvvizsgálati hiányosságok elkerülését.

5. A **felügyeleti feladatok ellátása terén az auditbizottságok teljesítménye** a legutóbbi jelentéstételi időszak óta általában véve **javult**.

A legtöbb auditbizottság aktívan figyelemmel kíséri a könyvvizsgálók függetlenségét, és részt vesz az új könyvvizsgálók vagy könyvvizsgáló cégek kiválasztásában, valamint a nem könyvvizsgálói szolgáltatások jóváhagyásában. A nem könyvvizsgálói szolgáltatásokat jobban felügyelik és ellenőrzik. A legtöbb pályázatban a jogszabály szerint engedélyezett könyvvizsgálók vagy könyvvizsgáló cégek köréből több résztvevőt is meghívunk, aminek következtében pályázati felhívásonként több ajánlat benyújtására kerül sor.

Tekintettel arra, hogy az auditbizottságok jelentős szerepet játszanak a könyvvizsgálat minőségének biztosításában, az auditbizottságok és az illetékes nemzeti hatóságok közötti további megbeszélésekre van szükség. Mérlegelni kell azt is, hogy az auditbizottságokat az illetékes nemzeti hatóságok harmonizáltabb módon és erőteljesebben felügyeljék.

6. Az inflációs nyomás, a növekvő kamatlábak, a geopolitikai instabilitás, valamint a könyvvizsgálat terén az adatelemzési eszközök és a mesterséges intelligencia növekvő használata az elkövetkező években **kihívást jelenthet a könyvvizsgálati ágazat számára**. E változások hatását nyomon kell követni.

Tekintettel e változások transznacionális jellegére, a nyomonkövetési folyamatot az európai együttműködés megerősítése, valamint a rendeletek és az együttműködési eszközök közötti koherencia biztosítása segíti elő. Az EU-ban működő könyvvizsgáló cégek és hálózatok felügyeletének javítása érdekében fontolóra kell venni az illetékes nemzeti hatóságok közötti és a CEAOB-n keresztül végzett közös ellenőrzéseket.